

1939

Bonbons

Het was rond twee uur in de middag en erg warm. De zon stond hoog aan de strakblauwe lucht. In de tuin van het huis in Priok bewoog geen blaadje van een boom of struik, en er was niemand te zien. Op dit tijdstip van de dag bevond iedereen zich in zijn slaapkamer. Behalve de bedienden. Die zaten op hun hurken in de schaduw en praatten zachtjes met elkaar.

Trudi draaide zich om en om in haar bed. Vandaag had ze helemaal geen zin om een middagdutje te doen. Overdag kon ze toch nooit slapen en ze was veel liever buiten in de tuin. Bovendien had ze zin in iets héél lekkers! Zou Willy ook nog wakker zijn?

Trudi ging rechtop zitten en keek naar haar twee jaar oudere zusje, dat met haar rug naar haar toe lag. ‘Psst, Willy, hoor eens?’

Er kwam geen antwoord. Zou Willy echt slapen, of deed ze maar alsof?

‘Heb jij ook zo’n trek in iets lekkers?’

Uit het andere bed klonk een onderdrukt gegiechel en Willy draaide zich langzaam om. ‘Toe, Trudi, niet nog een keer! Als mama erachter komt...’

Maar Trudi had haar *klamboe*,* die haar tegen de muskieten

* Schuingedrukte woorden worden uitgelegd in de verklarende woordenlijst op pagina 173

moest beschermen, al opengeduwde en stapte uit bed. ‘Ach, joh, wat geeft dat. Mama heeft bonbons genoeg. Die drie of vier mist ze heus niet! Doe je nou nog mee? Anders ga ik alleen.’

Willy kon nu toch de verleiding niet langer weerstaan en kwam achter haar jongste zusje aan.

Voorzichtig deed Trudi de deur naar de gang open en keek spiedend rond. Niemand te zien. In de andere kamers bleef het gelukkig stil.

Ze gebaarde Willy zo zacht mogelijk te doen en op hun tenen liepen de meisjes de gang door, op weg naar de bijkeuken. Want daar, in de ijskast, bewaarde hun moeder de bonbons voor het bezoek.

Voorzichtig trok Trudi de ijskast open. Ha, dat was boffen! Het schaalpje met bonbons was helemaal vol. Er werd vanavond of morgen zeker bezoek verwacht.

‘Ik mag eerst kiezen, Willy,’ fluisterde ze. ‘Ik heb het plan bedacht!’

Trudi bekeek de bonbons nauwkeurig. Welke zou ze nemen vandaag? Niet die met het felgroene papiertje, die had ze pas al geproefd. En die in het glimmende rode papiertje was veel te klein.

Trudi viste een grote bonbon met een pit erop uit het schaalpje en stopte die in één keer in haar mond. ‘Mmm, deze is lekker!’

Willy pakte net zo’n bonbon.

En daarna nam Trudi er nog een mee voor later.

Om drie uur ’s middags was het altijd theetijd. *Baboe* Kokkie maakte dan met de *djongos*, de huisjongen, de theetafel in de tuin in orde. Onder de grote bomen was het altijd koel. Ook plukte Kokkie vaak een paar orchideetakken, die ze in een vaas op tafel zette. De bloemen daarvan geurden heerlijk!

Meestal was Trudi een van de eersten bij de thee, maar dit keer zat haar moeder al te wachten, samen met Marleen en Leunis.

Trudi deed erg haar best om nog een beetje slaperig te kijken, ook al had ze geen oog dichtgedaan. Ook zag ze dat Willy chocola op haar gezicht had. ‘Psst, Willy. Veeg je wang schoon,’ fluisterde ze nog snel.

Kokkie wachtte tot ze zaten. Daarna gaf ze iedereen een kopje thee. Eerst Trudi’s moeder en dan in volgorde van leeftijd de kinderen van oud naar jong: Marleen, Leunis, Willy en Trudi als laatste.

Trudi’s vader was er niet. Hij was arts en ’s middags bezocht hij altijd zijn patiënten.

‘Hier, Trudi,’ zei Kokkie, ‘thee met veel melk, speciaal voor jou. Jij moet er nog van groeien! En heb je gezien dat ik je lievelingskoekjes heb gebakken?’

Trudi pakte snel een koekje uit de trommel. Stel je voor dat iemand zou merken dat ze vandaag niet zo veel trek had!

Haar moeder nam ook een koekje. Daarna roerde ze lang in haar thee en keek Kokkie peinzend na toen die met kleine stapjes terugliep naar de keuken.

‘Is er iets, mam?’ vroeg Leunis. ‘Je zit zo te staren!’

Het antwoord klonk aarzelend. ‘Weet je wat ik nou denk? Al een paar keer zijn er bonbons uit het schaalpje in de ijskast verdwenen. Zou Kokkie soms...’

Trudi verslikte zich bijna in een stukje koek en voelde dat ze een kleur kreeg. Ze nam gauw een grote slok thee en durfde niet naar Willy te kijken.

Oef, haar moeder had het dus toch gemerkt! Hoe kon dat nou? Er lagen nog zo veel bonbons in het schaalpje. Arme Kokkie, zou zij nu de schuld krijgen? Trudi was juist zo dol op haar lieve baboe.

Snel bedacht ze wat ze kon doen.

Ze zette rustig haar kopje neer en pakte nog een koekje uit de trommel.

Daarna zei ze, zo stellig mogelijk: 'Bonbons pikken? Welnee, dat zou Kokkie nooit doen. Die is al zo dik! Mam, je ziet toch zelf dat ze haar *kebaja* met spelden moet vastmaken? Ze lust niet eens bonbons. Dat weet ik zeker!'

Avond

Trudi's moeder zat aan de eettafel en schreef een brief aan opa en oma in Holland. Toen ze klaar was vroeg ze: 'Wil jij een tekening voor oma maken, Trudi? Ze is bijna jarig en je weet hoe fijn ze het vindt om post van ons te ontvangen.'

Natuurlijk wilde Trudi dat. Ze vond het toch al zo jammer dat ze nooit op oma's verjaardag kon komen! 'Stuur je dan ook die leuke foto van ons op, mam? Je weet wel, waarop we met zijn allen in de tuin staan.'

Haar moeder knikte. 'Dat was ik net van plan. Oma zal wel verbaasd zijn als ze ziet hoe hard je bent gegroeid het laatste jaar. En hoe lang je haar is geworden. Ik zal ook een foto opsturen van het schilderij.'

Ze wees naar de voorkamer. Daar hing het schilderij dat ze pas van de vier kinderen had laten maken.

Trudi vond dat ze er nogal saai en keurig op stond, maar haar moeder was erg blij met het resultaat. Iedereen die op visite kwam, moest het schilderij zien.

Trudi pakte haar doos met kleurpotloden uit de kast. In haar vaders werkkamer vond ze een vel wit papier.

ONS UITZICHT, zette ze met mooie letters boven de tekening. Eerst tekende ze de tuin met de struiken, de *klapperboom* en de tamarinde. O ja, ze moest de borders vol bloemen vooral

niet vergeten. Opa had een paar maanden geleden een paar pakjes zaad uit Holland opgestuurd en daar waren prachtig gekleurde bloemen uit opgekomen! Ook tekende ze de straat, en vaders grijze auto met de linnen kap. Ook al was hij nog niet thuis, die auto moest wel op de tekening.

En aan de overkant van de straat de rustige zee met het strand, en daarboven de strakblauwe lucht.

Trudi was tevreden over het resultaat. Jammer dat ze de geur van buiten er niet bij kon tekenen. Haar moeder zei altijd dat het hier in Indië zo anders rook dan in Holland. Ze keek op toen haar moeder de kamer binnenkwam. Ze zag er mooi uit in haar lange, roodfluwelen jurk. 'Ga je uit, mam?'

'Ja. Als papa straks thuiskomt van zijn werk, gaan we weg. We zijn uitgenodigd voor een etentje bij een collega van hem.'

'Komen jullie laat terug?'

'Ik denk het wel. Maar Kokkie zal je in bed stoppen. En als ik vanavond thuis ben, kom ik je nog een kus geven.'

'Goed.' Trudi zuchtte en ging verder met haar tekening. Ze wilde bijna zeggen: gaan jullie nu alweer uit? Maar ze slikte net op tijd die laatste zin in. Haar moeder hoefde niet te weten dat ze 's avonds wel eens bang was. Als Marleen en Leunis dat te weten kwamen, zouden ze haar vast uitlachen.

Er stopte een auto voor de deur. Dat was vast haar vader!

Vrolijk fluitend kwam hij het huis binnen. Hij zette zijn dokterstas weg, gaf Trudi een aai over haar hoofd en ging zich omkleden.

Even later reden haar ouders weg in de grijze auto. De linnen kap was opengeklapt.

Trudi stond op de veranda en zwaaide hen na. Maar in het donker van de avond was al gauw weinig meer te zien.

Toch ging ze niet direct naar binnen. Ze liet de warme

wind langs haar armen strijken en staarde naar de lichtjes van de schepen op zee. Zouden die naar Holland varen? Zij zou het land ook zo graag nog eens willen zien. Haar moeder had verteld dat ze er zes jaar geleden met zijn allen op verlof waren geweest. Maar daar kon Trudi zich bijna niets meer van herinneren. Het was alweer zo'n tijd geleden! Kokkie had het er nog wel eens over. De grote reis had veel indruk op haar gemaakt. En ze raakte niet uitgepraat over de zwarte kachels die de koude huizen moesten verwarmen.

Uit de eetkamer klonken stemmen. Willy en Marleen zaten aan de grote tafel een spelletje te spelen.

Trudi liep naar hen toe. 'Mag ik meedoen?'

'Nee, dat kan nu niet meer.' Marleens stem klonk kattig. 'Wij zijn allang begonnen. Had je maar eerder moeten komen. Wat deed je zo lang buiten?'

Trudi gaf geen antwoord en draaide zich gauw om. Als haar moeder niet thuis was, speelde Marleen altijd de baas. Nou, ze ging haar gang maar. Ze trok zich er niets van aan! Trudi pakte haar tekening van tafel en liep de kamer uit. Toch kon ze het niet nalaten om bij de deur nog even haar tong uit te steken.

Toen het bedtijd was, kwam Kokkie over de veranda aanlopen om Trudi te roepen. 'Nonnie, tijd om te slapen, ja. Ga je mee?'

Natuurlijk ging Trudi mee. Het was leuk als Kokkie je in bed stopte. Ze wist altijd wel een verhaaltje te vertellen of ze zong een van die mooie Javaanse liedjes.

'Toe, Kokkie, vertel nog wat.' Trudi lag met haar handen onder haar hoofd in bed, terwijl ze naar het geoliede haar van de baboe keek. Het was strak naar achteren gekamd in een dikke knot en glom prachtig onder het licht van de lamp.

‘Nee, nonnie, zo is het genoeg, ja. Ik heb al drie verhalen verteld. Je moet nu gaan slapen.’

‘Maar ik heb nog zo’n dorst!’

Sloffend liep Kokkie de kamer uit en ze kwam terug met een groot glas water. Gulzig dronk Trudi het leeg. Daarna draaide ze zich op haar zij en geeuwde. ‘Welterusten, Kokkie. Tot morgen.’

Bijna vielen haar ogen dicht. Bijna, want opeens moest ze denken aan het verhaal dat Marleen onder het eten had verteld. Een paar jaar geleden, toen ze op vakantie waren, hadden er ’s nachts wilde zwijnen rond hun huisje gelopen. Die zwijnen hadden geprobeerd om binnen te komen en waren vreselijk tekeergegaan!

Hoorde ze nu ook iets ritselen in de tuin? Misschien liep er zelfs wel een panter rond. Haar moeder zei dat dat niet kon in de stad, maar je wist maar nooit.

Trudi schoot overeind. ‘Kokkie, Kokkie, waar ben je? Het is zo donker in mijn kamer! Is mama al terug?’

‘Stil maar. Ik zal bij je komen liggen, ja. Wacht, dan zal ik even mijn *tikar* halen.’

Kokkie haalde een rieten matje uit haar kamer en rolde dat uit op de grond, naast het bed van Trudi. Ze ging er languit op liggen, zonder klamboe om zich heen.

‘Slapen ja, Trudi. Je hoeft niet meer bang te zijn. Ga nu lekker slapen.’

1940

Nieuws

‘**Z**o, dames, we zijn er weer!’ Hassan, die klusjes deed in huis en ook als chauffeur voor de familie werkte, parkeerde de kleine auto van Trudi’s moeder langs de stoep.

’s Morgens bracht hij Trudi en Willy altijd met de auto naar school in Batavia en aan het eind van de ochtend haalde hij hen weer op.

Trudi stapte snel uit en rende naar de veranda, waar haar moeder zilver zat te poetsen. Ze gaf haar een kus en maakte haar schooltas open. ‘Kijk eens, mam, ik mocht mijn volle rekenschrift meenemen van de juf. Wil je het zien? Ik ben al heel ver met mijn sommen.’

Moeder bekeek het schrift en zei dat het er keurig uitzag.

Willy kwam er ook bij staan. ‘Die sommen ken ik allang,’ schepte ze op. ‘Wij leren nu breuken, dat is pas echt moeilijk!’

‘Dat kan ik me goed voorstellen,’ antwoordde moeder. ‘Weet je wat? We zullen vragen of Kokkie voor het weekend een lekkere taart wil bakken. Dan mag jij die in achten snijden. Goed?’

Willy knikte enthousiast, maar Trudi had geen zin om nog langer te luisteren. Altijd als zij iets op school geleerd had, zei een van de anderen dat daar nou net niets aan was.

‘Wacht maar tot je op de middelbare school zit,’ zei Marleen vaak. ‘Daar moet je pas hard werken!’ Trudi vond het helemaal niet leuk om de jongste te zijn.

Mokkend stopte ze haar schrift terug in haar schooltas en liep naar de kraan om haar handen te wassen. Ze gingen vast zo eten. De heerlijke geur van geroosterd vlees kwam tenminste al uit de keuken.

Marleen en Leunis waren intussen ook thuisgekomen uit school.

Even later ging iedereen aan tafel. Alleen vader was er nog niet. Waarschijnlijk had een patiënt hem opgehouden. Dat gebeurde wel vaker.

‘Gaan wij vast eten?’ vroeg Trudi. Ze merkte dat ze trek had.

Haar moeder knikte en gaf de huisjongen een teken dat hij de maaltijd zo kon opdienen. Daarna vouwde ze haar handen om te bidden. Net toen ze amen had gezegd, kwam vader gehaast de eetkamer binnen, met zijn dokterstas nog in zijn hand. Zonder iemand te groeten liep hij door naar de zitkamer en zette de radio aan. De nieuwsuitzending begon net.

‘Vandaag is er oorlog in Nederland uitgebroken,’ klonk de stem van de verslaggever uit het toestel. ‘Duitse troepen zijn het land binnengevallen.’

Trudi’s moeder legde met een klap haar mes en vork op tafel. Met een strak gezicht liep ze naar haar man en sloeg haar armen om hem heen. Zo bleven ze staan, zonder iets te zeggen.

Aan tafel was het doodstil geworden. Marleen, Leunis en Willy keken zwijgend naar hun bord en aten niet meer.

Trudi keek verbaasd van de een naar de ander. Wat was er opeens aan de hand? Waarom deed iedereen zo vreemd?